

Sygn. akt II UK 353/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 26 maja 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Zbigniew Hajn

w sprawie z wniosku L. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 maja 2010 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 2 czerwca 2009 r.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 15 stycznia 2009 r., Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. oddalił odwołanie wnioskodawczynie L. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 stycznia 2008 r.,

odmawiającej przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy wobec niespełnienia warunku niezdolności do pracy określonego w art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst; Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny: wnioskodawczyni (ur. 25 kwietnia 1957 r.), z wykształcenia pielęgniarka, pracowała jako salowa i pomoc w sterylizatorni w Szpitalu Wojewódzkim w W. W okresie od dnia 26 sierpnia 1989 r. do dnia 21 grudnia 2003 r. miała ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. W dniu 19 października 2007 r. złożyła kolejny wniosek o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy. Lekarz Orzecznik ZUS po zbadaniu wnioskodawczyni nie stwierdził u niej takiego zaawansowania schorzeń, które stanowiłyby o jej, co najmniej częściowej, niezdolności do pracy. Od powyższego orzeczenia wnioskodawczyni wniosła sprzeciw do Komisji Lekarskiej ZUS, która w dniu 8 stycznia 2008 r. po kolejnych badaniach i analizie dokumentacji lekarskiej nie stwierdziła niezdolności do pracy. W oparciu o to orzeczenie, organ rentowy zaskarżoną decyzją z dnia 17 stycznia 2008 r. odmówił wnioskodawczyni prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Rozpoznając odwołanie wnioskodawczyni od tej decyzji Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego lekarza kardiologa, celem ustalenia, czy wnioskodawczyni może zostać uznana za częściowo, bądź całkowicie niezdolną do pracy. W opinii z dnia 11 kwietnia 2008 r. biegła stwierdziła, że wnioskodawczyni jest w obecnym stanie zdrowia zdolna do pracy. W uzasadnieniu opinii stwierdziła, na podstawie analizy dokumentacji lekarskiej oraz przeprowadzonego badania, iż zgłaszane przez wnioskodawczynię dolegliwości mogą być częściowo pochodzenia czynnościowego, gdyż w aktualnych obiektywnych badaniach układu krążenia nie wykazano objawów niedokrwienia mięśnia serca, ciśnienie tętnicze krwi jest prawidłowe, a układ krążenia wydolny. Wnioskodawczyni nie zgadzając się z konkluzją opinii, złożyła wniosek o zasięgnięcie opinii biegłych lekarzy sądowych innych specjalizacji. Sąd dla wszechstronnego wyjaśnienia aktualnego stanu zdrowia wnioskodawczyni, uwzględnił ten wniosek, dopuszczając dowód z opinii Dolnośląskiego Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy. W dniu 10 grudnia 2008 r. biegli z

zakresu medycyny pracy złożyli opinie o stanie zdrowia wnioskodawczynie, stwierdzając że jest ona zdolna do pracy. W uzasadnieniu opinii analizując choroby, na które wnioskodawczynie cierpi oraz ich stopień zaawansowania, stwierdzili że wnioskodawczynie może wykorzystywać swoje niepełne, średnie wykształcenie o kierunku medycznym wykonując lekkie prace fizyczne. Sąd pierwszej instancji, dzieląc stanowisko biegłych lekarzy i uznając sporządzone przez nich opinie za wiarygodne i obiektywne, orzekł iż wnioskodawczynie nie spełniła ustawowej przesłanki niezdolności do pracy z art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Apelację wnioskodawczynie od powyższego wyroku oddalił Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 2 czerwca 2009 r., uznając że Sąd pierwszej instancji poczynił wyczerpujące ustalenia co do stanu faktycznego sprawy a także dokonał jego prawidłowej oceny prawnej. W uzasadnieniu wyroku wskazano, powołując się na stanowisko biegłych, że rozpoznane u wnioskodawczynie choroby przebiegają w takim stopniu nasilenia, że nie czynią jej choćby częściowo niezdolną do pracy, przy zaleceniu, że wnioskodawczynie nie powinna pracować w narażeniu na działanie silnego pola elektromagnetycznego, a także nie powinna być zatrudniona przy wykonywaniu ciężkiej pracy fizycznej. W ocenie biegłych nie było podstaw do uznania wnioskodawczynie za niezdolną do pracy, nawet częściowo, co wykluczało możliwość przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawczynie i zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 12 ust 1 i 3 w związku z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez ich niezastosowanie „w sytuacji gdy z całości materiału dowodowego zebranego w sprawie, zwłaszcza dokumentacji medycznej i historii choroby wnioskodawczynie wynika, iż cierpi ona na chorobę niedokrwienną serca, dławicę naczynioskurczową, hipercholesterolemię, a nadto ma wszczepiony sztuczny rozrusznik serca oraz usuniętą macicę, co winno skutkować uznaniem wnioskodawczynie za niezdolną do pracy”, oraz naruszenie przepisów postępowania – art. 386 § 4 k.p.c., poprzez nierozpoznanie istoty sprawy i brak ustaleń w zakresie „możliwości wykonywania wyuczonego zawodu ze względu na stan zdrowia wnioskodawczynie (...)”, wniósł o

uchylenie zaskarżonego wyroku jak i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w całości i zmianę orzeczenia przez ustalenie, że wnioskodawczyni jest niezdolna do pracy, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku jak i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została oparta na obydwu podstawach wymienionych w art. 398³ § 1 k.p.c., tak więc przede wszystkim należy odnieść się do zarzutu naruszenia przepisów postępowania i zbadania czy mogło mieć ono istotny wpływ na wynik sprawy. W ocenianej sprawie zarzuty skargi kasacyjnej, w tej części, dotyczyły właściwie ustalenia faktów, wskazując na brak ustaleń „w zakresie możliwości wykonywania wyuczonego zawodu ze względu na stan zdrowia wnioskodawczyni (...)”. Zarzuty te nie mogą być uznane za zasadne. W sprawie zostało ustalone, na podstawie przeprowadzonych dowodów, że stopień zaawansowania schorzeń na które skarży się wnioskodawczyni nie stanowi o jej co najmniej częściowej, niezdolności do pracy.

Nie jest więc uzasadniony zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. W świetle tego przepisu sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. W rozpoznawanej sprawie nie było to konieczne, opinia biegłych, jak i opinia uzupełniająca złożona w sprawie była bowiem, tak w diagnozie jak i w konkluzji, jednoznaczna, a w toku postępowania przeprowadzone zostały wszystkie dowody dla wyjaśnienia jedynej spornej okoliczności (stanu zdrowia wnioskodawczyni i jego oceny). Nie można także podzielić zarzutu naruszenia prawa materialnego. Zgodnie z art. 57 ustawy, renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie trzy wymienione w tym przepisie warunki, z których doniosły – z punktu widzenia przesłanek kasacji – jest tylko pierwszy, a mianowicie niezdolność do pracy. Badanie, czy ubezpieczona spełnia warunki nabycia prawa do renty,

sprowadza się zatem do ustalenia, czy jest, czy nie jest ona zdolna do pracy. Ustalenia niezdolności do pracy, dokonuje się na zasadach i w trybie określonych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS, stosując odpowiednio art. 12 – 14 tej ustawy. Przepis art. 12 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, definiując niezdolność do pracy, stanowi, że niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Przepisy ust. 2 i 3 wskazują, że całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy, a częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Natomiast zgodnie z art. 13 przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, oraz możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. Dokonując analizy pojęcia „całkowita niezdolność do pracy” należy brać pod uwagę zarówno kryterium biologiczne (stan organizmu dotkniętego schorzeniami naruszającymi jego sprawność w stopniu powodującym całkowitą niezdolność do jakiejkolwiek pracy), jak i ekonomiczne (całkowita utrata zdolności do zarobkowania wykonywaniem jakiejkolwiek pracy). Osobą całkowicie niezdolną do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest więc osoba, która spełniła obydwa te kryteria, a więc jest dotknięta upośledzeniem zarówno biologicznym jak i ekonomicznym (por. niepublikowany wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2004 r., I UK 28/04). W orzecznictwie przyjmuje się również (por. wyroki z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 11/03, z dnia 5 lipca 2005 r., I UK 222/04, oraz z dnia 18 maja 2006 r., II UK 156/05, niepublikowane), że decydującą dla stwierdzenia niezdolności do pracy jest utrata możliwości wykonywania pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu przy braku rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Gdy więc biologiczny stan kalectwa lub

choroba, nie powodują naruszenia sprawności organizmu w stopniu mającym wpływ na zdolność do pracy dotychczas wykonywanej lub innej mieszczącej się w ramach posiadanych lub możliwych do uzyskania kwalifikacji, to brak prawa do tego świadczenia. Prawa tego nie można w szczególności wywodzić z przewidzianych w art. 13 ustawy przesłanek, a więc: stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, możliwości wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowości przekwalifikowania zawodowego, przy wzięciu pod uwagę rodzaju i charakteru dotychczas wykonywanej pracy, poziomu wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych, bowiem odnoszą się one tylko do ustalania stopnia lub trwałości niezdolności do pracy. Nie mają więc znaczenia, jeżeli aspekt biologiczny (medyczny) wskazuje na zachowanie zdolności do pracy. Obiektywna możliwość podjęcia dotychczasowego lub innego zatrudnienia, zgodnie z poziomem kwalifikacji, wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych może być brana pod uwagę tylko wówczas, gdy ubiegający się o rentę jest niezdolny do pracy z medycznego punktu widzenia, gdyż oba te aspekty muszą występować łącznie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 675/98, OSNAPUS 2000 nr 16, poz. 624). Ustawodawca dał temu wyraz w powiązaniu prawa do renty z rzeczywistą utratą zdolności do pracy lub znacznym jej ograniczeniem przy uwzględnieniu możliwości i sprawności niezbędnych do dalszego zaangażowania w procesie pracy. O niezdolności do pracy nie decyduje więc niemożność podjęcia innej pracy, lecz koniunkcja niezdolności do pracy z niezdolnością do przekwalifikowania się do innego zawodu. Odmienny pogląd prowadziłby do pomijania treści art. 12 ustawy o emeryturach i rentach, który Sąd Najwyższy wykląda stwierdzając, że częściowa utrata zdolności do pracy zarobkowej nie jest równoznaczna z niemożliwością wykonywania dotychczasowego zatrudnienia, ale została ograniczona do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji, oraz że dopiero konieczność zmiany zawodu i brak rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu stanowi podstawę do przyznania renty inwalidzkiej z tytułu częściowej niezdolności do pracy (wyrok z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 675/98 OSNAPUS 2000 nr 16, poz. 624; z dnia 10 maja 2000 r., II UKN 533/99, OSNAPUS 2001 nr 21, poz. 648, czy z dnia

25 listopada 1998 r., II UKN 326/98, OSNAPUS 2000 nr 1, poz. 36). W rozpoznawanej sprawie istotne było, czy z powodu naruszenia sprawności organizmu wnioskodawczynie utraciła całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej. Ta ostatnia kwestia została rozstrzygnięta przez Sądy obu instancji w oparciu o zgodne w swojej treści i wnioskach opinie lekarzy, z których wynikało, że wnioskodawczynie nie jest obecnie osobą niezdolną do pracy, a zatem – wobec niespełnienia warunku z art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - nie przysługuje jej renta z tytułu niezdolności do pracy.

Okoliczności te zostały prawidłowo ocenione w toku postępowania, co biorąc pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ § 1 k.p.c.